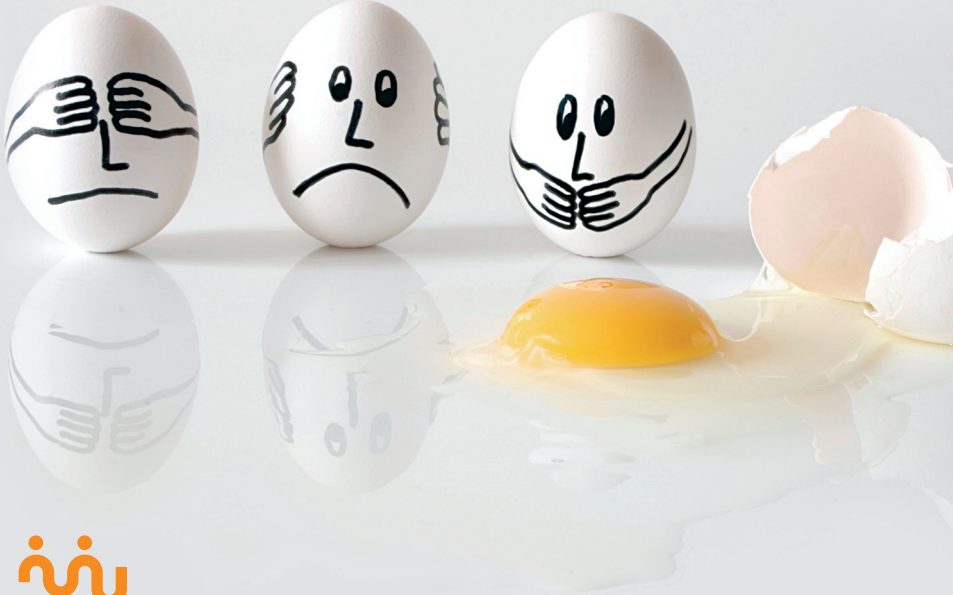

TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM İÇİN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK REHBERİ

HÜLYA DENİZALP

Genişletilmiş 2. Baskı

TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM İÇİN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

Hazırlayan

Hülya Denizalp

Düzeltili

Ayőegöl Kanat

Yayıma Hazırlayan

Gamze Göker

Grafik Tasarım

Banu Çetintaő

Basım

Fersa Matbaacılık Ltd. Őti.

Ostim 36. Sokak 5/B-C Yenimahalle / ANKARA

Tel: (312) 386 17 00 | Faks: (312) 386 17 04

EKİM 2009, ANKARA

Bu yayının içeriğinden yazarı sorumludur ve kitabın Avrupa Birliğı'nin görüşlerini yansıttığı düşünülmemelidir.

"Hayatta herkes değişim yaratabilir!"

Önsöz

Girişimciliğin sadece ticari alanda olabileceği inancının zamanla zayıflayacağını düşünmek gerekiyor. Toplumsal sorunlara çözüm arayanların hayalcilikle itham edildiği bir dönemde, sosyal girişimciliğin toplumların kalkınmasına önemli katkılar sağladığını ve sağlamaya devam ettiğini baştan vurgulamak gerekiyor.

Sosyal girişimciler toplumların alışlagelmiş davranışlarını değiştirerek dönüşümlere yol açmışlardır. Sosyal girişimcilik kavramsallaştırmasını 1980’de Hindistan’da görevli bulunan Amerikalı William Drayton’a borçluyuz. Drayton, Hindistan’da edindiği izlenimler neticesinde sosyal girişimcilik tespitleri yapmış ve literatüre de bu kavramı kazandırmış olmakla bu alandaki farkındalığı artırdığı gibi, sosyal girişimciliğin bir sektör haline gelmesine kapıyı aralamıştır.

Bu da, kendinde sosyal girişimcilik potansiyeli gören kişilerin yolunu daha çabuk bulmasına ve işbirliği imkânlarının artmasına yol açmıştır. Ayrıca yeni çözümler ve uygulamalardan etkilenen sivil inisiyatifler için de model teşkil etmişlerdir.

Bir ülkeden diğerine, halk organizasyonlarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Küçük bir ülke olan Slovakya, 1989’da bir elin parmağı kadar sivil toplum örgütüne (STÖ) sahipti, bugün ise STÖ sayısının on bini aşmasıyla övünecek duruma gelmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde vatandaşların oluşturduğu, yüzde 70’i son otuz yılda kurulmuş yaklaşık iki milyon sivil inisiyatif, kâr amacı gütmeyen kuruluş hizmet vermektedir.

Almanya’da Berlin duvarının yıkılmasının ardından yedi yıl içinde Doğu Avrupa’da, 100.000’in üzerinde STÖ kurulmuştur.

Biz inanıyor ve biliyoruz ki bu ülkenin geçmişinde 1872’de Darüşşafaka’nın (Şefkat Okulu) kurulmasına öncülük eden Yusuf Ziya Bey, kadın hastalıkları ve çocuk ölümlerini inceleyince doğum için özel bir hastane kurmayı aklına koyup Zeynep Kamil Hastanesi’ni 1862 yılında hayata geçiren Prenses Zeynep Kamil, Cumhuriyet döneminin radyosunu kuran ve müzik anlayışını oluşturan Mesut Cemil gibi sosyal girişimci insanlar vardı; bugün de, yarın da var olacak.

Kitapçığın düzeltmelerini yaptığı için kızım Sevgi Demircan Aygün’e çok teşekkür ediyorum. Ayrıca bu çalışmamı farklı olan annesini olduğu gibi kabul edip ona daima destek veren evladıma ithaf ediyorum.

Hülya Denizalp

İÇİNDEKİLER

1. Sosyal Girişimcilik Nedir?	7
2. Sosyal Girişimci Kimdir?	8
3. Sosyal Girişimcinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikler	9
4. Sosyal Girişimcinin Yaşam Basamakları.....	9
5. Sosyal Girişimciyi Nasıl Tanırsınız?.....	10
6. Sosyal Girişimciliğin Topluma Yansımaları	10
7. Sosyal Girişimcilik Alanında Çalışan STÖ'lerden Örnekler.....	12
8. Sosyal Girişimcilik Eğitimi Veren Üniversiteler	13
9. Kitaplar.....	14
10. Bir Sosyal Girişimcilik Örneği: Muhammed Yunus.....	15
11. Dünyadan Sosyal Girişimcilik Örnekleri.....	19
12. Türkiye'deki Sosyal Girişimcilik Çalışmaları.....	22

1. Sosyal Girişimcilik Nedir?

Girişimcilik bir kişilik yapısıdır. Alışılagelen ticari alanda yapılan işlerin yrtcleridir girişimciler. Fakat girişimci özelliği olan kişiler sosyal sorumluluk sahibi ise, bu konuda da yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlar ile toplumsal sorunlara ve ihtiyaçlara zm üretebilirler. Böylece sosyal girişimciliğin toplumların kalkınmasında önemli mesafeler almasını sağlayabilirler. Sosyal girişimciler yüz yıllardır toplumların alışılagelmiş davranışlarını değiştirerek dönüşümlere yol açmışlardır. 1980 yılında William Drayton isimli bir Amerikalı bunu sosyal girişimcilik olarak tanımlamış ve bu sayede farkındalığı artırmış ve kendinde bu potansiyeli gören kişilerin yolunu daha çabuk bulmasına ve işbirliği imkânlarının artmasına yol açmıştır.

“İnanırsan yapabilirsin” sözü gerçekten de herkes için geçerlidir. Yapılan işlerin kapasitesi değişebilir ama herkesin toplumsal sorumlulukta üstlenebileceği ve başarabileceği işler olduğu da bir gerçektir. Unutulmaması gereken en önemli nokta, toplumun zgn yapısını ve halkı kavrayabilecek, yenilikçi zmler üretebilmek gerektiğidir. Ancak bunun öncelikli koşullarından biri, ileri grşlktr.

Sosyal girişimcinin görevi, toplumsal uyumdaki tıkanıklıkları fark etmek ve bu tıkanıklığı giderme yollarını bulmaktır. Sosyal girişimci neyin yolunda gitmediğini bulur ve sistemi değiştirerek, zm yaygınlaştırarak ve tüm toplumu yeni sıçramalara ikna ederek sorunun ortadan kalkmasını sağlar. Sosyal girişimciler yalnızca balık vermek ya da balık tutmayı öğretmekle yetinmez, balık endüstrisinde bir devrim yaratana dek dinlenmeksizin çalışırlar.

Geniş ereveli sosyal sorunları teşhis etmek ve zmek için bir sosyal girişimciye gereksinim duyulur. Çünkü yalnızca bir sosyal girişimci, tüm sistem dönüşene dek yılmadan çalışmayı sürdürebilecek vizyon ve kararlılığa sahiptir. Bilim insanları fikirlerini dile getirdikten sonra durur. Profesyoneller, müşterisinin sorununu zdğnde kendilerini başarılı sayar. Yöneticiler, şirketlerini başarılı kıldıklarında paydos eder. Sosyal girişimciler ise, toplulukları, toplumları ve dünyayı kökten değiştirmek için görünen anlık sorunların ötesine geçer.

2. Sosyal Girişimci Kimdir?

Bir sosyal girişimci, toplumun karmaşık sorunlarına sistemli ve s¼rekli öz¼mler üretir. öz¼m üretirken de daima olaylara olumlu yaklaşır. Eleştirdiği her şeyin bir gün bir şekilde öz¼lebileceđine inanır. Girişimci genel anlamda, üretim için gerekli kaynakları bir araya getiren kişidir. **Girişimcilik** de, girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüdür. Bu yüzdendir ki hem şirket kurma süreci hem de yenilikler yapma süreci girişimcilik kapsamındadır.

Sosyal girişimci ise, tıpkı özel sektör girişimcilerinde olduğu gibi risk alarak yenilik veya geliştirme yapan kişidir. Fırsat yaratır, risk alarak fikrini gerçekleştirmeye çalışır. Hedefi, toplumsal sorunların toplumla uyulaşan, yeni, özg¼n yollarla öz¼mlenmesidir. ¼nk¼ ticari girişimci başarılı olamadığında kendi ve yakını çevresi zarar gör¼r ama sosyal girişimci yanlış yaptığında toplum zarar görebilir.

Sosyal girişimci, yaşadığı toplumda ortaya çıkan sosyal aksaklıkları fark ederek o güne kadar akla gelmeyen ya da cesaret edilmeyen bir yaklaşımla sorunların üzerine giden; yaratıcı, ısrarcı, duyarlı, gerçekçi tavırları ile fark yaratan ve toplumun güvenini kazanan kişidir.

Sosyal girişimciler bunu yaparken

- Bir sorunu tespit eder,
- Yeni bir proje üretir,
- Yeni bir yöntem geliştirir,
- Yeni bir kaynak oluşturur,
- Kendinden sonra projenin sürdür¼lebilmesi için yöntem bulur.

Sosyal girişimciler, ticari girişimcilerin de sahip olduğu vizyon, yaratıcılık ve olađanüst¼ kararlılık gibi özellikleriyle, yaşamlarını toplumsal sorunlara yeni öz¼mler üretmeye adanmış olan kişilerdir. Tüm kültürlerde bulunan bu özg¼n bireyler kendi alanlarında (evre, eğitim, sağlık, insan hakları, toplumsal gelişme), bir sonraki adımı öngörebilirler ve bu öngörü toplumun benimsediği bir oluşum haline gelinceye kadar da yılmadan projeyi takip ederler.

3. Sosyal Girişimcinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikler:

- > Toplumsal sorunların farkında olmak
- > Güçlü bir başarılı olma isteği
- > Mücadelecilik ve azim
- > Sorumluluk ve risk alabilme arzu ve yeteneği
- > Yaratıcılık ve fırsatları sezebilme yeteneği
- > Planlı çalışma ve araştırma yeteneği
- > Başkalarıyla çalışabilmek, onlara güvenebilmek ve ilişki içerisinde olduğu kişilere güven verebilmek
- > Eksikliğini, sınırlarını bilmek ve tavsiyelerden yararlanabilmek
- > Zor şartlarda ağır çalışmalara hazır olmak
- > Kendini geliştirme arzusu
- > Başkalarını etkileyip onları da çalışmaya katabilmek

4. Sosyal Girişimcinin Yaşam Basamakları:

Çıracılık

- Yetenek ve tecrübe kazanılır.
- Toplumun sorunları belirlenir.
- Yeni fikirler oluşturulur, araştırılır ve tanıtılır.

Birinci Basamak: Fikri Hayata Geçirme (Ustalık)

- Tüm zaman/enerji yeni fikirlerin uygulanmasına adanır.
- Programın modeli ve temeli kurulur.
- Çevreden destek kazanılır.

İkinci Basamak

- Fikir bölgesel ve ulusal alanda yayılır.
- Kurum ve kaynaklar bir araya toplanır.
- Üretilen fikir takdir edilecek hale gelir.

Üçüncü Basamak

- Yeni fikir ve uygulamalar sosyal topluma uyarlanır.
- Uygulamalar sonucunda toplumda geleneksel alışkanlıklar değişir.
- Girişimci yeni projeler geliştirmeye ve sosyal alanda çalışmaya devam eder.

Sosyal girişimci nasıl çalışır?

5. Sosyal Girişimciyi Nasıl Tanırırsınız?

- **Yeni fikir:** Toplumsal ihtiyacı çözecek yeni bir fikre sahiptir.
- **Yaratıcılık:** Hedef tespitinde, sorun çözümünde yaratıcılık geliştirmektedir.
- **Girişimcilik:** Vazgeçmeksizin fikrinin peşinden gider.
- **Sosyal Etki:** Fikrin etki alanını toplumun büyük bir kesimini kapsar duruma getirir.
- **Etik Doku:** Çevresinde ona inanlardan oluşan kişiler toplanır.

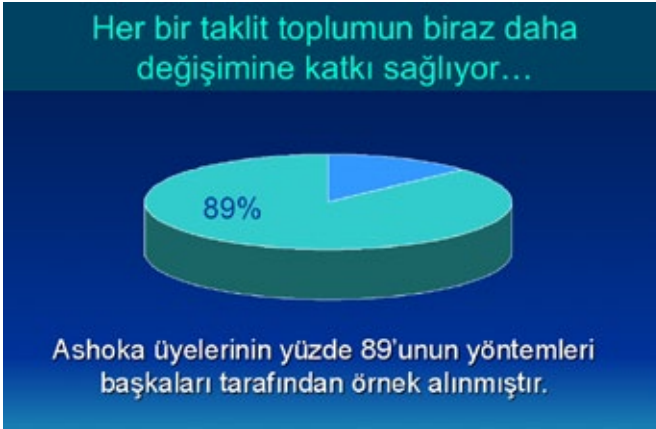
6. Sosyal Girişimciliğin Topluma Yansımaları

İnsanlık tarihi boyunca daima sosyal girişimci özellikler taşıyan kişiler yaşamıştır. Örneğin Florence Nightingale 1800'lerde sağlık alanında bir devrim yaparak çağdaş hemşirelik sistemini kurdu. 1980 yılında ASHOKA sosyal girişimcilik kavramını tanımlayıp bu yönde çalışmaya başladığında bu görüş, hemen kabul görmedi.

ASHOKA Uluslararası Sosyal Girişimciler Ağı 1980 yılında William Drayton tarafından Hindistan'da kuruldu. ASHOKA dünya çapında sosyal girişimciliği destekleyen ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. 60'tan fazla ülkede 1800'den fazla ASHOKA üyesine destek vermektedir. ASHOKA sağlık, eğitim, çevre, insan hakları, kalkınma ve sivil inisiyatifin geliştirilmesi alanlarında çalışan sosyal girişimcileri kendilerini, dolayısı ile işlerini geliştirebilmeleri için uluslararası düzeyde maddi ve manevi olarak desteklemektedir (www.ashoka.org).

1980 yılından sonra gayet yavaş ilerleyen hareket, sosyal girişimciler ve başarıları gözler önüne serilmeye başladıkça dikkat çekti. Yıllar geçtikçe bütün dünyada hem sosyal girişimciler hem de diğer STÖ'ler yenilikçi ve yaratıcı görüşlerin önemini ve girişimciliğin gereğini fark ettiler.

Yapılan araştırmaya göre sosyal girişimcilerin çalışmaları beş yılın sonunda:

- Başkaları tarafından yüzde 89 kopyalanıyor,
- Proje yüzde 59 oranında ulusal politikayı değiştirmeyi başarmış oluyor,
- Çalışmaların yüzde 97'si devam ediyor,
- Çeşitli ulusal veya uluslararası kuruluşlar yaratıcı fikirler yarışması açıp, toplumun dikkatini çekecek fark yaratıcı projeler arıyor.
- Sosyal girişimcilik konusunda çalışan STÖ'lerin sayısı her geçen yıl artmakta, ulusal ve uluslararası sempozyumlar, çalıştaylar, kongreler, forumlar düzenlenmektedir.

7. Sosyal Girişimcilik Alanında Çalışan STÖ'lerden Örnekler

Bugün Ashoka'nın yanı sıra, sosyal girişimcilik alanında çalışan STÖ'leri şöyle sıralayabiliriz:

- Schwab Vakfı: www.schwabfound.org
- Institute for Social Entrepreneurs: www.socialent.org
- Skoll Vakfı: www.skollfoundation.org
- Acumen Vakfı: www.acumenfund.org
- İrlanda Vakfı: www.irlsfund.org

Sosyal girişimcilik konusunda ödül veren vakıf ve okulların da sayısı giderek artmaktadır. Birkaçından söz etmek gerekirse:

- www.atlasasusa.org
- www.gordon.tufts.edu
- www.iadb.org
- www.omidyar.net

8. Sosyal Girişimcilik Eğitimi Veren Üniuersiteler

Her geçen yıl yeni üniuersiteler sosyal girişimcilik eğitimini programlarına dâhil ediyorlar. Bunlardan birkaçını şöyle listeleyebiliriz:

1. Stanford Graduate School of Business /ABD
2. Harvard Business School /ABD
3. Yale Üniuersitesi / ABD
4. Columbia üniuersitesi- ABD
5. Fuqua School of Management, Duke University /ABD
6. New York Üniuersitesi / ABD
7. University of Chicago/ABD
8. Amos Tuck School of Business, Dartmouth University /ABD
9. University of California, Berkeley /ABD
10. Wharton School of Business, University of Pennsylvania /ABD
11. Robert Wesleyan College/ ABD
12. Alberta School of Business Canadian Centre For Social Entrepreneurship / KANADA
13. Babson College Babson Park, MA / ABD
14. Cornell University / ABD
15. Bremen Üniuersitesi / Almanya
16. Oxford University / İngiltere
17. London School of Economics / İngiltere
18. Galler Üniuersitesi/ İngiltere
19. Varşova Üniuersitesi / Polonya
20. GEA Koleji / Slovenya
21. Bangalor Üniuersitesi / Hindistan
22. Asian Institute of Management / Filipinler
23. Institute For Social Entrepreneurs / ABD
24. AISE- Avusturalya
25. Ateneo School of Government- Filipinler
26. XLRI Jamshedpur- Hindistan
27. INSEAD üniuersitesi- Fransa
28. Stockholm School of Entrepreneurs- İSVEğ

9. Kitaplar

Sosyal girişimcilik konusunda kitaplar da yazılmaya başlamıştır. Bunlardan en bilineni David Bornstein'in "How to change the world" (Dünya Nasıl Değiştirilir?) adlı kitabıdır. Bu kitap 2005 yılında Hindistan'da da 1,5 milyon adet satmıştır. Eser 2009'da Türkçeye çevrilerek basılıp yayınlanmıştır.

Sosyal girişimcilik ile ilgili yazılan kitaplardan örnekleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Muhammed Yunus, Creating a World without Poverty
2. Dick Atkinson - Cities of Pride: Rebuilding Community, Refocusing Government
3. Asa Briggs - Michael Young: Social Entrepreneur
4. Peter Brinckerhoff - Mission-Based Management: Leading Your Not-for-Profit in the 21st Century
5. Peter Brinckerhoff - Social Entrepreneurship: The Art of Mission-Based Venture Development
6. J. Gregory Dees - Enterprising Nonprofits: A Toolkit for Social Entrepreneurs.
7. J. Gregory Dees - Strategic Tools for Social Entrepreneurs: Enhancing the Performance of Your Enterprising Nonprofit
8. Shirley Sagawa - Common Interest, Common Good: Creating Value Through Business and Social Sector Partnerships
9. Johanna Mair, Jeffrey Robinson, Kai Hockerts : Social Entrepreneurship
10. Alex Nicholls, :Social Entrepreneurship: New Models of Sustainable Social Change
11. Jane C. Wei-Skillern, James E. Austin, Herman B. Leonard, Howard H. Stevenson: Entrepreneurship in the Social Sector
12. John Elkington, Pamela Hartigan, The Power of Unreasonable People
13. Paul Charles Light, The Search for Social Entrepreneurship
14. Wilford Welch, Tactics of Hope; How Social Entrepreneurs are Changing Our World

Ayrıca sosyal girişimcilik konusunda İngilizce 15.500 akademik makale yayınlanmıştır.

Diğer STÖ'ler ve/veya yerel yönetimler sosyal girişimcilerin kullandığı çözüm yöntemlerini kullanmaya başlamışlardır. Bu, ticari girişimciliğin aksine sosyal girişimcinin arzu ettiği bir şeydir. Çünkü böylelikle toplumda bir değişim başlayabilecektir. Hâlbuki iş dünyasında taklit edilmesi rekabetin acımasızlığı karşısında kişinin kendini ve fikrini rakiplerinden saklamasını gerektirmektedir. Buradan da anlaşılabilir gibi, sosyal girişimci temel özellikler bazında ticari girişimci ile aynı özelliklere sahip olsa da felsefi olarak tamamen farklı bir algılaşma ve davranış sergilemektedir.

Bugün Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler vb. büyük kuruluşlar da toplumsal sorunların çözümünde yaratıcı çözümler aramaktadır. Çünkü alışılmış çözümler, bugünün dünyasında reklamların arasında kaybolmakta, halkı etkilemekte yetersiz kalmaktadır. Ayrıca kamuoyu oluşturmada ve/ya kamu kurumlarını etkilemede yaptırım uygulamaya zorlayamamaktadır.

10. Bir Sosyal Girişimcilik Örneği:

Muhammed Yunus - Bangladeş: *(2006 Nobel Barış Ödülü Sahibi)*

Bu hikâye, eylemi ve düşüncesiyle; ekonomik, siyasal ve dinsel önyargıları hiçe sayarak kendi inancını kabul ettirmeyi başaran eşsiz bir adamın öyküsüdür. Yoksulluğu yenmek için çok büyük projeler ortaya atmak yeterli değildir; önemli olan ekonomik zincirin ilk halkası olan "insan"ın yardımına koşmak ve ona yeniden umut vermektir. Dünyanın en zor ve en kötü koşullarına sahip ülkelerinden biri olan Bangladeş'te, Muhammed Yunus milyonlarca kişinin kaderini belirleyen ve tüm dünyadaki ekonomik ve siyasi sorumluların beğenisini kazanan bir devrimi sessizce gerçekleştirdi. Bankası Grameen (Yoksullar Bankası), çok yoksul insanlara, hiçbir geri ödeme garantisi olmayanlara ve geleneksel kurumların tamamen reddettiği kişilere kredi vermektedir.

1974 yılında Bangladeş'in açlığın pençesine düşmesinden sonra, Chittagong Üniversitesinde Ekonomi Bölümü Başkanı Prof. Muhammed Yunus, ders kitabından gerçeğe döner. Yeni baştan öğrenci olup sorunların gerçeğini anlamak için köylerde öğrenmeyi seçer.

İlk görüştüğü yoksullardan Safiye Begüm'ün bambu tabure yaparak sattığını, tabure yapacak bambuyu satın alacak parası olmadığı için aracıdan malzeme borçlandığını, yaptığı tabureleri her akşam bu yüzden satmak zorunda olduğunu ve bütün bu işten sadece 2 Cent kazandığını öğrenir. Borç para bulup kendi malzemesini alabilirse daha fazla kazanacağını da... Malzemeyi alması için gerekli tutar ise 22 Centtir. Yunus, bir hafta içinde buldukları köyde öğrencileri ile araştırma yapar ve kırk iki borç alan insan tespit eder. Toplam borç aldıkları tutar ise 27 dolardan azdır...

"Kırk iki kişinin çektiği tüm bu çile 27 doların yokluğundan mı? " diye sorar Yunus. Önce bu fonu bireysel olarak karşılar. Ancak o gece elinden iş gelen, çalışkan kırk iki kişinin geçimlerini sağlayamayan bir toplumun parçası olmanın utancı ile uyuyamaz. Nihayetinde de mikrokredi projesi kafasında şekillenmeye başlar.

Muhammed Yunus'un, Haziran 2003 yılında Türkiye'ye gelişi ile mikrokredi projesi çerçevesinde pilot il seçilen Diyarbakır'da mikrokredi uygulamaları başladı. Grameen Bankası Danışmanları ile yapılan çalışmaların ardından Siirt, Şanlıurfa, Van ve Batman'a da yaygınlaştırılarak 3.300 kişiye, 3,3 milyon YTL kredi verildi. Bu kişiler, kuaförden bakkal dükkânına kadar çeşitli işler kurdu. Bunun yanında 2004 yılı Mayıs ayında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) hazırladığı Mikrokredi Kuruluşları Hakkında Kanun Tasarısı da Türk basını tarafından "Muhammed Yunus Yasası" olarak adlandırıldı.

2006 yılında Muhammed Yunus'a ve bankasına sosyal ve ekonomik bir gelişme yaratmadaki çabalarından ötürü Nobel Barış Ödülü verildi. Dünya çapında 75 ödülün sahibi ve *Banker to Poor, Creating a World Without Poverty* kitaplarının yazarı olan Yunus'un eserlerinden birisi "*Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru*" adıyla Türkçe'ye çevrildi.

Grameen Bank (Yoksullar Bankası) ve Mikrokredi:

Yunus'un Bangladeşli yoksullar için kredi isteğini, başvurduğu banka "saçma" bulmuştu. Ancak Yunus, bankanın üst düzey yöneticilerini deneme amaçlı olsa da bu iş için ikna ederek küçük bir miktar fon alabildi. Şimdi sıra krediyi alacak

köylüleri ikna etmeye gelmişti. Yunus, bunun için ekonomi bölümünden öğrencileri ile ekipler kurdu. Bizzat öğrencileri ile köylülerin ayaklarına kadar gidiyor, onları tefecilerin elinden kurtaracak olan düşük faizli bu kredileri almaları için ikna etmeye çalışıyordu. Köylüler başta şaşırıyor, hayatlarında ilk defa ayaklarına kadar gelen bu kişilerden çekiniyor ve bir anlam veremiyorlardı. Tabii bir de kendi altlarının oyulduğunu gören tefeciler de onları engellemeye çalışıyorlardı. Sonunda Yunus'un azmi galip geldi.

Deneme amaçlı bu model, sabır ve gayret sonucu başarı kazanmaya ve yayılmaya başladı. Yunus'a verdiği kredileri tekrar toplayamayacağını söyleyen klasik bankacıların hepsi mahcup olmuştu. Zira Yunus bu fırsatı hayatlarında belki tek bir defa yakalayan yoksulların, ne yapıp edip borçlarını geri ödeyeceğini biliyordu. Ayrıca krediyi tek bir ferde ya da aileye vermiyor, beşerli gruplar oluşturarak organize ettikten sonra vererek, grup üyelerinin birbirlerini hem desteklemesini hem de denetlemesini sağlıyordu. Bir de kredileri evin yükünü taşıyan anne-ye vererek, erkeklerin bu paraları çarçur etme ihtimalinin önüne geçiyordu. Kısa zamanda çok başarılı olan bu model için ayrı bir kurum kurma izni de alındı ve Grameen (Yoksullar) Bankası kuruldu

Grameen deneyimi ne kadar küçük olursa olsun, finansal sermaye verilmesi halinde yoksulların kendi yaşamlarında inanılmaz bir değişim gerçekleştirdiklerini göstermiştir. Bazıları yalnızca 20 dolara; bazılarıysa 100 ya da 500 dolara gereksinim duymaktadırlar. Bazıları çeltik ayıklamak, bazıları piring işlemek, bazıları toprak çanak çömlek yapmak, başkaları da inek satın almak isterler. İnsan toplumu çeşitli biçimlerde fırsat eşitliğini sağlamaya çalışmış, ancak yoksulluk sorunu çözümlenememiştir. Yoksullar devletin bakımına terk edilmiştir.

Devlet desteği ile başarılar olsa bile, herkese fırsat eşitliğinin sağlanamadığı kuşkusuzdur. Devlet yardımı ile büyüyen çocuklar genelde bütün yaşamlarını yardım alarak geçirirler. Tıpkı gıda gibi, kredi de bir insan hakkıdır. Her yoksul insana sorumluluk yükleme ve insanlık onurunu geri kazanma güvencesi verilmelidir. Grameen Bank dünyanın pek çok ülkesinde kredilerini teminatsız olarak yoksul insanlara vermekte, kredilerin geri ödemeleri ise haftalık olarak yapılmakta. Tutar olarak çok küçük ama yoksul insanları kendi yaratıcılıkları ve becerileri ile

açlık sınırından çekip, bu sınırın üstünde tutmaya çalışmaktadır. Hedef kitleleri daha çok yoksul kadınlar olan Grameen Bank'ın kredilerinin geri ödeme yüzdesinin yüzde 97'nin üzerinde olduğu ifade ediliyor.

Grameen'in hisseleri devlete ve yoksul olan müşterilerine ait. Banka hisselerinin yüzde 94'ü bankadan para alanlara yüzde 6'sı ise hükümete aittir. Banka, ancak masraflarını çıkaracak kadar bir faiz karşılığında birkaç dolardan birkaç yüz dolara kadar kredi veriyor. Banka şubeleri mütevazı ve küçük ofislerden oluşuyor. Zira onların asıl şubeleri bisikletleriyle her gün köy köy dolaşan idealist çalışanlarıdır. 1976'da kırk iki kişiye 27'er dolar kredi vererek işe başlayan bankanın kredilerinden Bangladeş halkının yüzde 10'undan biraz fazlası faydalanmaktadır. Ve Bangladeş'te bankanın 79. 925 köyde 2462 şubesi vardır.

"Grameen Bankası yedi buçuk milyon insana borç vermiştir ve borç alanların yüzde 96'sı kadındır. Yüzde 65'i durumlarını daha iyi hale getirebilmişlerdir. "Mikrokredi" sisteminde ilk hedefin kadınlar olduğunu söyleyen Yunus, "Kadınların doğal bir yöneticilik yetenekleri var, az parayla çok iş başarabiliyorlar. Bu parayı tamamen çocukları ve evleri için kullanıyorlar, çok daha fedakârlar. Erkekler ise ellerine geçeni daha çok kendi ihtiyaçları için kullanıyorlar, onlardan olumlu sonuç almak zor " demektedir...

Önceleri bu modeli görmezden gelen Dünya Bankası, daha sonra bankaya kredi desteği vererek başarıyı sahiplenmeye çalışmış ancak Muhammed Yunus bu tip bir desteği reddetmiş.

Grameen Bankası'ndan 1997'de Grameen Vakfı da doğdu. Yirmi iki ülkede elli iki ortağı bulunan vakıf, Asya, Afrika, Amerika ve Ortadoğu'da on bir milyon dolayında kişiye yardım ediyor.

Vakfın yanı sıra on tane de kardeş kuruluş, yoksulluğun azalması için çalışmalarını sürdürüyor.

Yoksullar Bankasının yayınları arasında da şu kitaplar yer alıyor:

- Poor Always Pay Back
- Creating a World without Poverty
- Banker to the poor

11. Dünyadan Sosyal Girişimcilik Örnekleri

1. Fazle Abed / Bangladeş

Otuz binin üstünde çalışanı ile dünyanın en büyük sivil toplum örgütünün kurucusudur. Eğitim, sağlık, sosyal, parasal işler konusunda yeni fikirlerin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Ayrıca yerel kalkınma için bölge insanlarına yetki ve ihtiyacı olan milyonlarca kişiye hizmet vermiş, "yoksulluğun gücünü organize etmiştir." Çalışmaları başka ülkeler tarafından süratle örnek alınmış, bütün dünyaya yayılmıştır. Bunun için birçok eğitim programı ve kitaplar basıp dağıtmaktadır (www.brac.net).

2. Peter Eigen / Almanya

1993 yılında kurulan Toplumsal Saydamlık Hareketi'nin kurucusudur. Yolsuzluğa karşı verilen mücadelenin küresel lideridir. Yolsuzluğun kişisel değil sistemsel bir sorun olduğundan yola çıkarak çeşitli araştırma yöntemleri geliştirdi. Böylelikle her seviyedeki insanın anlayıp takip edebilmesini mümkün kıldı. Onun liderliği sayesinde sistemin yerelden küresele doğru değişmesini takip etmek ve yönlendirmek mümkün olabiliyor (www.transparency.org).

3. Oded Grajew / Brezilya

Dünya Sosyal Forumu'nun kurucusudur. Seksen bin kâr amacı gütmeyen kuruluşun katıldığı bu forum bütün dünyada alternatif bir çözüm önerisini oluşturmayı amaçlamaktadır.

Küreselleşen dünyada tek seçeneğin kapitalizm olamayacağını ve bu konuda çözüm üretmek isteyen kişi ve kuruluşların güç birliği yaptığı bir uluslararası platform oluşturmuştur. Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu'na alternatif oluşturmak üzere çalışmalar yapılmaktadır. Dünya Sosyal Forumu, alternatif bir dünyanın nasıl mümkün olabileceğine ilişkin düşünceleri, entelektüel sermayeyi geliştirmeyi hedefliyor.

Neo- liberal küreselleşmenin, dünyamızda yarattığı derin tahribata karşı etkin bir direnme örgütlüyor. Grajev Oded aynı zamanda Şirket Sosyal Sorumluluk Enstitüsü'nü de kurmuştur ve başkanıdır (www.worldforum.org).

4. Alice Tepper Marlin / ABD

Uluslararası Sosyal Sorumluluk Vakfı'nın kurucusudur. Birinci sınıf standartlar oluşturan ve kurumları denetleyen bir kuruluştur. İşyerleri, iş ve toplum için oluşturduğu standartlardan "SA8000" dünyada kırktan fazla ülkede ve kırktan fazla sanayide kullanılmaktadır (www.sa-intl.org).

[Yukarıda ismi geçen kişiler ve Ashoka kurucusu Bill Drayton geçtiğimiz yıl bir araya gelerek Sosyal Girişimcilik Küresel Akademisi'ni kurdular. Böylelikle sosyal girişimciliğin dünyada gelişmesi ve dünyayı etkilemesi için güç birliği oluşturmuş oldular.]

5. Jeroo Billimoria / Hindistan

Billimoria, Hindistan'da büyük bir problem olan sokak çocukları için yine sokak çocukları tarafından yönetilen bir bedava yardım hattı kurdu. Şu anda elli sekiz şehirde hizmet veren ve gittikçe yayılan bu sistem, çocukların sadece bir numara çevirerek yirmi dört saat boyunca gerek polis gerek sağlık desteği alabilmesini sağlıyor. Şu ana kadar iki milyonun üstünde çağrı işleme alınmış durumda ve bu proje yüz şehirde de başlayarak hızlı bir şekilde uluslararası boyuta geçiş yapıyor.

6. Dener Giovanini / Brezilya

Giovanini, dünyada üçüncü en büyük yasadışı ticaret olan vahşi hayvan kaçakçılığına Brezilya'da bir son vermek için ulusal bir ağ kurdu. İletişim aracı olarak İnternet'i kullanarak 580 organizasyona ve 30 bin bireye ulaştı. Amacına ulaşmak için bazı kuralların değişmesini sağladı ve sistemdeki polislerin soyu tükenmekte olan kurtarılmış hayvanlara bakmak zorunda olmaktan kaçınmaları gibi engelleri ortadan kaldırdı.

7. J.B. Schramm / ABD

ABD’de yüksek öğrenim paralıdır. Eğer lisede not ortalamanız yüksek ve başarılı bir öğrenci iseniz ve ekonomik durumunuz iyi değilse burs alarak okuyabilirsiniz. Ama dersleri orta derecede olan, gelir seviyesi düşük ailelerin çocuklarında üniversiteye gitme oranı sadece yüzde 34’tür.

Bu adaletsizliği değiştirmek isteyen Schramm, College Summit adında bir program başlatmıştır. Bu sayede üniversiteye hazırlanma sürecinde pek de şanslı olmayan bu grubu dört günlük bir seminerle 6 aylık başvuru sürecine hazırlıyor. Bu seminere katılan düşük gelir seviyeli öğrencilerin üniversitelere kabul olma oranı iki katını da aşarak yüzde 79'lara çıkmış. Girenlerin mezun olma oranı ise yüzde 80 gibi çok yüksek bir rakamdır. Bu gidişle 10 yıl içinde 4 milyon insan verimli orta sınıfa geçiş yapabilecektir.

8. Petra Vitousova / Çek Cumhuriyeti

Vitousova, Çek Cumhuriyeti’nde giderek artan suç oranına karşın, bu olayların mağdurlarının neredeyse hiçbir yasal hakka sahip olmamasına dur demek adına bir dernek kurdu. Bu dernek mağdurlara danışmanlık ve olay sonrası psikolojik ve yasal yardım gibi çeşitli hizmetler sağlarken aynı zamanda ülkede bu konuyla ilgili bir yasa değişikimi de sağlamaya çalışıyor. Bu reform şimdi başka ülkelere de sıçırıyor.

9. Veronica Khosa / Güney Afrika

Güney Afrika’daki sağlık sistemi, Ashoka üyesi Veronica Khosa’yı hüsrana uğratmıştı. Hemşire olan Veronica hasta insanların daha da hasta olduğunu, yaşlı insanların doktor bulamadığını, boş yatakları olmasına rağmen HIV’li hastaların hastanelere kabul edilmediğini görmüştü. Bunun üzerine *Tateni Home Care Nursing Services*’i kurarak, ülkesinde “home care - evde bakım” anlayışını başlattı. Başlangıçta hiçbir şeyleri olmamasına karşın, Veronica ve ekibi yollara düştü ve insanlara evlerinin rahat ve güvenli ortamında o güne kadar hiç görmedikleri bir sağlık hizmeti sundular. Sadece birkaç yıl sonra, devlet Veronica’nın projesini kendine uyarladı ve öncü sağlık kuruluşlarının tanınmasıyla bu kir Güney

Afrika'nın dışına yayıldı. Veronica gibi sosyal girişimciler, sosyal problemlerin çözümüne geniş bir çerçeveden yaklaşmaktadır.

10. Tomasz SADOWSKÍ / Polonya

Eski sistemden boş kalan devlet çiftliklerine evsizleri yerleştirip onların yaşadıkları çiftliklere sahip çıkmasını ve tarlaları ekip biçmelerini sağladı. Böylelikle hem boş kalan çiftliklerde tekrar üretim başladı hem de evsizler ev ve iş sahibi oldu.

11. Rogelio PADÍLLA / Meksika

Sokaklarda çalışan veya yaşayan çocuklara barınma, beslenme ve iş imkânı sağlamanın yanı sıra sevgi dolu bir yuva ortamı yaratarak onların kendi kendilerine yetebilmelerini ve özgüvenlerini kazanmalarını sağlıyor.

Yukarıda verilen on bir örnekte görüldüğü gibi, sosyal girişimciler sadece balık tutmayı öğretmeyi değil, balıkçılık sistemine yeni çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Yani varolan yapıyı değiştirerek yeni ve yaratıcı çözümler bulup kabul edilecek hale getirene kadar mücadele vermektedir. Toplumun tıkanmış noktalarını tespit edip onları dönüştürmeyi sağlayacak yeni fikirler geliştirmektedirler. Sosyal girişimcilerin yarattığı dönüşüm, toplumun kendini yapılanırma yolunu ve sosyal problemlere yaklaşımını kökünden değiştirmektedir.

12. Türkiye'deki Sosyal Girişimcilik Çalışmaları

Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de geçmişten beri çeşitli sosyal girişimler var olmuştur.

Örnekleme gerekirse;

- *Yusuf Ziya Bey* 1872'de Darüşşafaka'nın (Şefkat Okulu) kurulmasına öncülük etti,
- *Prences Zeynep Kâmil*, kadın hastalıkları ve çocuk ölümlerinin nedenini inceleyince doğum için özel bir hastane kurmayı aklına koyup Zeynep Kâmil Hastanesi'ni 1862 yılında hayata geçirdi.

- **Mesut Cemil**, Cumhuriyet döneminin radyosunu kurdu ve müzik anlayışını geliştirdi.

Sosyal girişimcilik adlandırması ve bilinci ile yapılan çalışmalar 2000 yılında başlamıştır. 22 Şubat 2004 tarihinde ise ASHOKA resmen faaliyete geçmiştir.

ASHOKA'nın 2009 Ağustos ayından bu yana yirmi üç üyesi bulunmaktadır.

Her bir üye yaptığı çalışmalar ile hem toplumsal bir soruna çözüm önermekte, hem de model oluşturmaktadır.

Sosyal girişimcilerin işbirliğinden ortaya çıkan sinerji ile çok daha etkili çalışmalar ortaya çıkarılmaktadır.

Her yıl düzenlenen mülâkatlar aracılığıyla yeni sosyal girişimciler Ashoka Türkiye ailesine katılmaktadır. Ashoka Türkiye ile ilgili ayrıntılı bilgiye <http://turkey.ashoka.org> adresli web sitesinden ulaşılabilir.

Ashoka'nın yanı sıra Schwab Vakfı da, 2007 yılından itibaren Milliyet Gazetesi ve Ernst/Young danışmanlık şirketi ile işbirliği yaparak yılın sosyal girişimcisi Türkiye'de seçmeye başlamıştır.

Prof. Mustafa Sarı 2007 yılında, Nebahat Akkoç 2008 yılında "Yılın Sosyal Girişimcisi" seçilmişlerdir.

Öte yandan;

- Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Ekim 2009'da "Uluslararası Sosyal Girişimcilik Konferansı" düzenleyecektir.
- Çeşitli üniversite ve sivil inisiyatifler sosyal girişimcilik için çalışmalar yapmaya başladı.
- Dünya Bankası "Yaratıcı Fikirler Yarışmaları" düzenliyor. 2009'da kazanan projelerden birisi de "Gençler Arasında Sosyal Girişimciliği Geliştirme" projesi oldu.
- Basın bu konuya daha çok yer vermeye başladı.

Ashoka Türkiye Üyeleri

(Ağustos 2009 tarihi itibari ile)

Ömer MADRA (Danışman Üye) - Açık Radyo (FM 94.9)

Alternatif habercilik anlayışının yerleşmesi için çalışmalar yürütüyor. İnsanların en doğal hakkının bilgiye ulaşmak olduğunu savunan Madra, bağımsız bir yayın organı kurmak için arkadaşları ile harekete geçti ve Açık Radyo'yu kurdu. On senedir yedi yüzden fazla gönüllü program yapımcısı ile çalıştı, çalışıyor. 2004'te "Radyona Sahip Çık" sloganıyla bir kampanya düzenlenmeye başlandı. Bu kampanya her sene dinleyicisinin de desteğini alarak devam ediyor. (www.acikradyo.com.tr)

İbrahim BETİL (Danışman Üye) - TOG

Ticari girişimcilikteki birikimlerini sivil inisiyatif geliştirmek için kullanan İbrahim Betil, gençlere güvenmeye ve gençlerin yönetimde olduğu bir yapıya inanıyor. Bunun yanı sıra gençlerin ebeveynleri yaşındakilerle birlikte çözüm üretmesinin bilgi ve tecrübe alışverişi açısından da önemli olduğunu düşünüyor. Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) sosyal girişimci gençler yetiştirirken onları hayata da hazırlıyor. (www.tog.org.tr)

Arzum MELEKSOY - www.alisbagis.com.tr

Türkiye'de yurttaş sektörünün gelişimine yenilikçi bir çözümlerle katkıda bulunan Arzum Meleksoy, www.alisbagis.com.tr adresli websitesiyle toplumsal projeler hakkında kamuoyunu bilgilendiriyor ve ticari kuruluşlarla yurttaşlar arasında köprü kurarak bu toplumsal projelere finansal kaynak yaratıyor. Toplumsal projelerin finansmanı sorununa yaratıcı bir yöntemle, teknolojiyi kullanarak yaklaşan Meleksoy, platform aracılığıyla bugüne dek birçok projenin gerçekleşmesine destek oldu. www.alisbagis.com.tr aracılığıyla, İnternet kullanıcıları, hiç para harcamadan sadece sanal alışveriş siteleriyle bu websitesi üzerinden bağlantı kurarak veya elektronik tebrik kartı gönderirken

aynı websitesinde yer alan ilgili adreslere tıklayarak, Türkiye'nin önde gelen yurttaş sektörü kuruluşlarınca gerçekleştirilen proje ve çalışmalara maddi destek verebiliyor.

Berna YAĞCI - *İpek Yolu Kadın Kooperatifi*

19 yaşından bu yana, yaşadığı kent olan Mardin'in sorunlarıyla mücadele eden Berna Yağcı, dar gelirli mahallelerde kurduğu toplum merkezleriyle kadınların kendi sorunlarına sahip çıkmalarına öncülük ediyor. Genç yaşına rağmen yaşlıları gibi büyük şehirlere göç etmek yerine Mardin'in ataerkil ve kapalı toplumsal yapısıyla mücadele eden ve yaşadığı bölgedeki kadınların kendi geleceklerinde söz sahibi olmalarına destek olan Yağcı, aynı zamanda farklı etnik ve dinsel kökenlerden gelen Türk, Arap, Kürt ve Süryani kadınları bir araya getiriyor. Mardin'in iki mahallesinde kurduğu merkezlerde, çocuklara okul öncesi eğitim olanakları sağlıyor, gönüllüler sayesinde kadınların temel eğitim aldığı, mesleki bilgi ve beceri kazandıkları, böylelikle gelir getirici faaliyetlere yönelerek ekonomik bağımsızlıklarını kazandıkları bir ortam yaratıyor. Bunun yanı sıra 2003 yılında kurduğu İpek Yolu Kadın Kooperatifi çatısı altında 30 kadar kadını bir araya getirerek oluşturduğu bir atölyede sabun üretimi yapıyor. Tasarım öğrencilerinin markalama ve pazarlama yönündeki gönüllü katkılarıyla ulusal piyasaya açılmayı planlayan kooperatif, elde ettiği kârın bir kısmını dar gelirli kadınlardan oluşan üyelerine dağıtırken, geri kalanını mahallelerdeki toplum merkezlerine aktarıyor. (www.ipekyolukadinkoop.com)

Ercan TUTAL - *Alternatif Kamp*

1997 yılından beri gönüllü olarak engellilerin toplumsal yaşama daha eşit katılmalarını hedefleyen projeler uyguluyor. Yürüttüğü gönüllü ve ücretsiz programlarda 500'den fazla değişik engel grubundan kişi sualî dünyası ile tanıştı. "Engelsiz yaşam" sloganı ile engellilere ve farklı ihtiyaç gruplarına alternatif sosyal-kültürel-sportif yaşam alanları açmayı hedefliyor. Kampta dünyanın dört bir tarafından gelen gönüllüler çalışıyor (www.alternativecamp.org)

Güneşin AYDEMİR - *Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği*

Yaklaşık 12 yıldır çeşitli doğa koruma projelerinde ve sivil toplum kuruluşlarında gönüllü, yarı gönüllü ve profesyonel olarak çaba veriyor. En son çalıştığı Doğal Hayatı Koruma Derneği'nden, yerele yayılmak, konuyla ilgili bilgiyi daha çok insanla bağımsız bir platformda paylaşmak amacıyla 2002 yılında ayrıldı. Şu anda birçok kuruluşla, ulusal ve yerel düzeyde çalışmalar yürütüyor, tecrübelerini ve bakış açısını onlarla paylaşıyor. Amacı, Türkiye'de doğa koruma için verilen mücadele içinde tarafların güçlerini birleştirmek, ortak bir platformda güven içerisinde bilgilerini paylaşmalarını sağlamak. (www.bugday.org)

Halime GÜNER - *Uçan Süpürge*

1975'ten bu yana kadın hareketinin içerisinde yer alan Halime Güner 1996'da Uçan Süpürge'yi kurdu. 2002 yılında Yerel Kadın Muhabirler Ağı projesini hayata geçirdi. Türkiye genelinde tek tek illerden başlayarak kadın gündeminin 'görünür' kılınmasına, kadın muhabirler yetiştirerek toplumsal cinsiyete duyarlı haberlerin üretilmesine büyük katkı sağladı. Halime Güner, Türkiye genelinde kadın kuruluşları ve grupları ile kamu kurumları ve diğer sivil toplum kuruluşları arasında iletişimin ve diyalogun güçlendirilmesine yönelik çalışmalarını sürdürüyor. (www.ucansupurge.org)

Korhan GÜMÜŞ - *İnsan Yerleşimleri Derneği*

Korhan Gümüş'ün amacı yerel yönetimlerde tüm tarafların süreçlere dâhil olduğu bir sivil öncelik yaratılmasıdır. Bu ana amacın bir alt kolu olarak büyük deprem riski altındaki İstanbul'da riskleri azaltıcı önlemler alınması için yerel halkı, yerel yönetimleri ve konunun uzmanlarını bir araya getiren risk azaltma atölyeleri düzenlemektedir. Bu şekilde meselenin muhatabı kişiler deprem risklerini azaltmak için üzerlerine düşen sorumlulukların farkına varmakta ve bu sorumlulukları yerine getirmek için gerekli desteği alabilmektedir. (www.insanyerlesimleri.org)

Prof. Dr. Mustafa SARI - Doğa Gözcüleri Derneği

Van Gölü'nde yaşayan inci kefalinin sürdürülebilir bir şekilde avlanması için çalışma yapıyor. Dünyada sadece Van Gölü havzasında yaşayabilen nadir bir balık olan inci kefalinin neredeyse nesli tükeniyordu. Bu duruma yanlış avlanma ve Van Gölü etrafındaki köylülerin balıkçılık konusundaki yetersiz bilgileri neden olmuştu. 100. Yıl Üniversitesinde çalışan Doç. Dr. Mustafa Sarı, önce üniversitede Gönüllü İnci Grubu'nu kurdu. Öğrencileriyle birlikte Van Gölü'nün etrafını dolaşip orada balıkçılık yapan köylülerle görüştü. Önceleri çok iyi anlaşılma-
madı söyledikleri ama o vazgeçmedi. Pazarda 5 kilosu 1 TL'ye satılan, fazlası çöpe atılan, boyu her geçen zamanda biraz daha küçülen balıkları gördükçe daha da hırslandı. Şimdi, kurduğu Doğa Gözcüleri Derneği ile çalışmalarına devam ediyor. Artık balık bollaştı. Boyutları büyüdü. On dört köyden on ikisi Sarı'nın amacını anladı. O şimdi geri kalan iki köyü ikna etmek için uğraşiyor. (<http://www.dogagozcileri.org>)

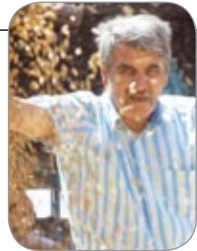
Nasuh MAHRUKİ - AKUT

Arama Kurtarma Derneği (AKUT) 1999 depremi sırasında çok önemli işler yaptı. Çalışmaları başka illerde birçok benzer organizasyonun kuruluş aşamasında model oldu. Şimdi hemen her ilde bir arama kurtarma ekibi görmek mümkün. Uluslararası alanda yaptıkları çalışmalar, Türkiye'den söz edilmesini sağladı. (www.akut.org.tr)

Nazmi ILICALI - Doğu Anadolu Besiciler Birliği

Emekli edebiyat öğretmeni olan Nazmi Ilıcalı, çiftçi bir aileden gelmektedir. Erzurum çevresinde hem yoksulluk hem de çetin kış koşullarından dolayı tarım gelişmemiştir. Bu dezavantajlı durumu tersine çevirmeye çalışıyor. Toprakları bakir olan bölge, organik tarım için elverişli bir ortam sağlıyor. Şu anda üç binden fazla çiftçinin ka-

tıldığı birlik, hayvancılık konusunda da organik çözümü kullanmayı tasarlıyor.
E-posta adresi : daphan25@hotmail.com Tel. 0442 234 02 16

Naşide BULUTTEKİN - Umut Işığı Kadın Kooperatifi

Diyarbakır'da, yoksul kadınların kendi örgütlerini kurmaları ve kendi ihtiyaçları için harekete geçmeleri gerektiğine inandığı için, sahada çalıştığı kadınlarla Umut Işığı Kooperatifi'ni kurdu. Diyarbakır'ın yoksul ve suç oranının yüksek olduğu bir mahallesinde açtığı "ana çocuk eğitim merkezlerinde", anneleri de eğitim sürecine katarak çocukların sağlıklı olarak gelişimine destek veriyor. Okul öncesi eğitim modelini, bu mahallede yaşayan "mahalle anneleri" aracılığıyla uygulayan Naşide Buluttekin, çocukların suça ve sokağa itilmesini engellemeye çalışıyor. Kooperatif, kurulduğu 2002 yılından bu yana bin kadar çocuğa eğitim olanağı sağladı. E-posta adresi : nasidebuluttekin@hotmail.com

Nebahat AKKOÇ - KA-MER

1997 yılında Kadın Merkezi'ni (KA-MER) kurdu. Kadınların aile içi şiddet konusunda acil ve kritik ihtiyaçlarına cevap verirken, aynı zamanda kadınların birer vatandaş, eş, anne olarak haklarıyla ilgili farkındalıklarının artmasını amaçladı. Halen Diyarbakır başta olmak üzere Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 13 ilde kadın çalışması yapıyor.

Nebahat Akkoç, doğru bir yöntem ve ilişki tarzı ile çalışılınca yöre kadınlarının çalışmaya sahip çıktığını düşünüyor. Ayrıca, destek verenlerle destek isteyenlerin eşit koşullarda yatay bir iletişim içinde olması gerektiğine inanıyor. Kendi ayakları üzerinde durmayı başaran güçlü bir kadın hareketi yaratılmasının bu şekilde mümkün olacağını düşünüyor. (www.kamer.org.tr)

Nejat ÜNLÜ - Pozitif Yaşam Derneği

Öğrencilik yıllarından bu yana her türlü ayrımcılığa karşı mücadele veren Nejat Ünlü, HİV ile yaşayan kişiler arasında bir iletişim ağı kurarak tedavileri-

ni kolaylaştırmaya çalışıyor. HİV hakkında bilincin artırılması ve HİV'le yaşayanlara yönelik ayrımcılığın sona erdirilmesini amaçlayan Ünlü, devletin sağlık politikaları ve uygulamalarında iyileşmelerin sağlanmasına yönelik savunuculuk faaliyetleri gerçekleştiriyor. Kurulmasına öncülük ettiği Pozitif Yaşam Derneği aracılığıyla, HİV'li bireyleri, ailelerini ve konuyla ilgili gönüllü sağlık görevlilerini bir araya getirerek birbirlerine destek olmalarını, dayanışmalarını sağlıyor. Dernek çatısı altında kurduğu ve Türkiye'nin ilk ve kapsamlı destek merkezi olan Pozitif Yaşam Destek Merkezi, HİV'le yaşayanlara tıbbi, psikolojik, hukuki ve beslenmeyle ilgili danışmanlık hizmetleri sunuyor. Ünlü, HİV ile yaşayanların ve yakınlarının fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan güçlenmelerini sağlamanın yanı sıra yaşadıkları hak mahrumiyetlerinde de savunuculuk görevini üstleniyor. (www.pozitifyasam.org)

Nevin ERACAR - Otistikler Derneği

Psikolog Eracar, her zaman toplumdaki uzaklarda bir yerlerde saklanan ve hatta toplum tarafından dışlanan zihinsel engelli çocukları yeni bir entegrasyon yöntemiyle eğiten ilk kişi oldu. Farklı doğan ve farklı hareket eden insanlarla bir arada yaşamın yollarını topluma göstererek sistematik bir değişim yarattı. "Farklılıklarla birlikte yaşamayı öğrenmek" olgusunu ilk önce otistik çocuklar ile yaptığı çalışmalarda hayata geçirdi. (www.otistiklerderneği.org.tr)

Selma DEMİRELLİ - Nilüfer Kadın Kooperatifi

Kendisi de bir depremzede olan Selma Demirelli, Düzce'deki depremzede kadınları bir araya getirerek ekonomik ve barınmayla ilgili sorunlarına çözüm üretiyor. Türkiye'nin ilk kadın yapı kooperatifinin kurulmasına öncülük eden Demirelli, 2002 yılında kurduğu Nilüfer Kadın Kooperatifi aracılığıyla kadın girişimciliğini destekleyerek, kadınların iş kurmalarını ve gelir getirici faaliyetlerde bulunmalarını sağladı. Demirelli, Türkiye'nin birçok bölgesinde yaşayan dar gelirli kadınlar için bir esin kaynağı oluyor ve bu modelin yayılması için yoğun çaba harcıyor. (www.niluferkadın.org)

Senem GÜL - İlk Adım Kadın Kooperatifi

Senem Gül, İstanbul Nurtepe’de yaşayan kadınlarla birlikte kurduğu İlk Adım Kadın Kooperatifi aracılığıyla yaşadığı bölgenin sorunlarına çözüm arıyor. Yeni bir kadın liderliği formunu oluşturan Gül, farklı etnik kökenlerden ve siyasi fikirlerden gelen kadınları aynı çatı altında topluyor. Yoksulluğun ve şiddet olaylarının yoğun görüldüğü bir mahallede, mahalle sakinlerini de örgütleyerek yoksullukla mücadele ediyor. Kadınlar için kolektif iş imkânları yaratıyor. Bu faaliyetlerden sağlanan gelirlerin önemli bir bölümü, kadın ve çocuk eğitimleri için harcanıyor. (www.ilkadim.org.tr)

Şengül AKÇAR - Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı

İnşaat mühendisliği eğitimi almış olmasına rağmen ilgi alanı nedeniyle 80’li yıllarda Kamu Yönetimi ve Çevre Bilimleri Enstitüsü’nde yüksek lisans ve doktora yaptı. 1980’lerde kadın hareketinden etkilenerek bu konuyu araştırmaya başladı. 1986’da Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı’nı kurarak dezavantajlı konumdaki kadınların mesleki ve kişisel imkânlarını arttırmayı ve toplumdaki rolünü genişletmeyi amaçladı. Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasının kapasitelerini geliştirmelerine ve kullanmalarına imkân sağlayacağına inanmaktadır. Bu nedenle kooperatif kurmak isteyenlere verilen desteklerle kadınların kendi ürettiklerini satmaları sağlanıyor ve ihtiyaç duyulan diğer konularda da yardımcı olunuyor. Ayrıca Türkiye’deki ilk mikrokredi uygulaması ile beş yıl içinde 5 bin kadını kendi mesleğinin sahibi yapmayı amaçlamaktadır. (www.kedy.org.tr)

Tahir DADAK - Diyarbakır Kalkınma Merkezi

Veteriner olan Tahir Dadak, on yedi yıl Kalkınma Vakfı ve Sürkal’da (Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği) çalıştı. 2004’te Diyarbakır’da sivil inisiyatifin çözümünün farklı olduğuna inanarak sivil toplum konusunda tecrübeli ve çözümün parçası olmak isteyen on kişiyle bir araya gelerek merkezi kurdu. Şimdi Güneydoğu bölgesinde köyle-

re kadar ulaşan bir alanda ücretsiz danışmanlık veriyorlar. Ayrıca STÖ'lerin ve bireylerin güçlenmesi için geliştirdikleri program ile yöre gençlerine ve kuru- lulara kapasite geliştirme eğitimi veriyor; uygulamalarını hayata geçiriyorlar. Hem STÖ'lerin daha verimli çalışmasını sağlayacak örnekler oluşturmayı hem de gençlere istihdam imkânı sağlamayı hedeflemektedir. Esas olarak dışarıdan de- ğil, bizzat yerel halkın bilinçli katılımıyla yapılacak çalışmaların sonuç vereceği düşüncesinden hareket ediyorlar. (www.kalkinmamerkezi.org)

Victor ANANİAS - Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği

Çeşitli ülkeleri gezerek vejetaryen lokantalarını ve değişik kültürleri tanıyıp öğrenme fırsatı oldu. Öğrendikleri doğrul- tusunda ekolojik yaşam kültürü konusunda çalışmaya başla- dı. 1992 yılından itibaren Bodrum'da Buğday Lokantası'nı ve Buğday Kültür Merkezi'ni kurdu. 8 yıl boyunca burada ekolojik yaşam hakkında sergiler, toplantılar düzenledi. Çe- şitli sivil toplum kuruluşları ile çalışmalar yaptı. 1998'den beri Buğday Dergisi'ni çıkarmaktadır. Türkiye'de ilk defa iç pazara yönelik eko- lojik tarımın uygulamalarını, alternatif pazarlama ve tanıtım stratejileri ile eko- lojik yaşam kültürü bilinçlenmesini sağlamaya çalışmıştır.

2003 yılından beri de TA-TU-TA projesi ile organik tarım yapan çiftliklere gönüllü sağlamış ve eko-turizm yapmak isteyenlere yardımcı olmuştur. (<http://bugday.org>)

Yasemin Ute KILIÇ - Ekolojik Tarım

Alman asıllı Ute Kılıç uzun yıllardır Türkiye'de yaşı- yor. Bir Alman akademisinde ekolojik tarım eğitimi alan Ute, son 9 yıldır Eğirdir ilçesinin küçük bir köyünde ya- şamını sürdürüyor. Eğirdir Gölü Türkiye'nin içme suyu kalitesine sahip olan tek gölüdür. Uygun iklim koşulla- rı nedeniyle elmacılıktan vazgeçilemeyeceğine ama de ği- şim gerektiğine inanan Ute, burada bir bahçe kurup böl- gedeki çiftçilere örnek olacak çalışmalar yaparak işe başlamıştır. Bölgede ilk ekolojik işletmeyi kurarak inandırıcı ve doğrudan bir örnek oluşturmuştur. E-posta : yasamekolojik@superonline.com

Yusuf KULCA - *Umut Çocukları Derneği*

Yusuf Kulca'nın yaklaşık yirmi yıl önce başlattığı sokak çocuklarıyla ilgili öncü çalışmaları sonucunda bugün çocukların kalabilecekleri bir yer, yiyebilecekleri yemek ve eğer aileleri varsa onlara dönebilmeleri için danışmanlık hizmeti alma imkânları ve iş olanakları var. Sokak çocukları ile ilgili çalışmaları artık Türkiye genelinde örnek alınan Yusuf Kulca hem kamu kuruluşlarına hem de sivil kuruluşlara danışmanlık yaparak yeni çalışma alternatiflerinin oluşmasında aktif rol almaktadır (www.umutcocuklari.org.tr)

Zeynep ULUER - *Özel Sektör Gönüllüleri Derneği*

Özel sektörde çalışan iyi tahsil görmüş, donanımlı çalışanların sosyal sorumluluk alarak kendi ülkeleri için gönüllü çalışmalar yapmasının gerekli olduğunu düşünüp ilk olarak kendisi Citibank'ta çalışmalara başlamıştır. Daha sonra çevresini işe katarak daha yaygın çalışmalar yapmıştır. En sonunda Özel Sektör Gönüllüleri Derneği'ni kurup, şirket gönüllülüğünü mümkün hale getirmiştir. Uluer, sivil toplumu desteklemek için iş dünyası ve sivil örgütlenmelerin bir arada çalışabileceği bir zemin oluşturmayı amaçlamaktadır. (www.osgd.org)

Tüm bu örnekler, herkesin dünyada bir değişim yaratabileceğini göstermektedir. Evet, her birey, dünyada bir şeyler değiştirmeye muktedirdir!

STGM tarafından yürütülen "Türkiye'de Sivil Toplumun Gelişiminin ve Sivil Diyalogun Desteklenmesi" projesi, Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir.

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

708. Sok. No: 14/9 06550 Yıldız Çankaya Ankara
Tel: (312) 442 42 62 (pbx) Faks: (312) 442 57 55
e-posta: bilgi@stgm.org.tr
web: www.stgm.org.tr

STGM Adana Yerel Destek Merkezi

Kurtuluş Mahallesi 64010. Sok. No: 14
Kat: 1, Daire: 1, Seyhan Adana
Tel: (322) 453 04 50 Faks: (322) 453 04 02
e-posta: adana@stgm.org.tr
web: http://adana.stgm.org.tr

STGM Denizli Yerel Destek Merkezi

Saltak Mah. 1521 Sok.
No: 16 D: 1, 20100 Denizli
Tel: (258) 241 60 11 Faks: (258) 241 50 11
e-posta: denizli@stgm.org.tr
web: http://denizli.stgm.org.tr

STGM Diyarbakır Yerel Destek Merkezi

Fabrika Cad. Sümer Park Kampüsü
Kent Gönüllüleri Binası Kat: 1, Diyarbakır
Tel: (412) 226 60 77 Faks: (412) 226 30 65
e-posta: diyarbakir@stgm.org.tr
web: http://diyarbakir.stgm.org.tr

STGM Eskişehir Yerel Destek Merkezi

Deliklitaş Mah. Gürman Sok.
No: 16, 26090 Eskişehir
Tel: (222) 220 40 36 Faks: (222) 220 40 76
e-posta: eskisehir@stgm.org.tr
web: http://eskisehir.stgm.org.tr